

АНАСТАС ГЕРДЖИКОВ

Бащата на Alma mater*

РЕКТОР №56 Е НЕРАЗРИВНО СВЪРЪЗАН СЪС СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
ВЕЧЕ ЧЕТВЪРТ ВЕК. ЗАПОЧВА КАТО АСИСТЕНТ И ЗА ДА СИ ДОКАРА
НЯКОЙ ЛЕВ, ПРЕВЕЖДА ФАСБИНДЕР В КИНО „ОДЕОН”.
ДНЕС ПРОФЕСОРЪТ СЕ Е НАГЪРБИЛ С АМБИЦИОЗНАТА ЗАДАЧА
ДА ВКАРА ВЪВ ВУЗ-А ПОВЕЧЕ ПАРИ И ПО-МАЛКО СТУДЕНТИ

Текст ЛЮБЛЕНА ПАЛАЗОВА

Диплома №1 за завършено образование. Колцина могат да се похвалят с подобен уникален документ, още повече, че е издаден от Националната гимназия за древни езици и култури (НГДЕК), известна като Класическата? С високата чест се гордее не кой да е, а новият ректор на Софийския университет професор Анастас Герджиков. Специалистът по римска литература е от първия випуск на училището и заради високия си успех и буквата „А” в името си, най-напред от всички възпитаници получава и дипломата си. Навремето в НГДЕК първият звънец бил не на 15 септември, а на 10 ноември 1977 година. Основаното с подкрепата

на тогавашния Комитет по култура и лично на Людмила Живкова напредничаво училище среща доста трудности още преди да се пръкне на бял свят.

Ортодоксалните комунисти трудно преглъщат факта, че вече веднъж затворена през 1950 г.

КЛАСИЧЕСКАТА ГИМНАЗИЯ ВЪЗКРЪСВА ОТНОВО,

при това с доста по-задълбочено изучаване на хуманитарни дисциплини - предмети като старогръцки, култура, старобългарски не се преподават никъде в средните училища. Въпреки трудностите, директорката Гургина

Тончева посреща първите си питомци през октомври, а сред тях е и бъдещият ректор на СУ. Анастас бил приет и във Френската гимназия, но веднага я напуснал, щом разбрал, че НГДЕК все пак ще я има. Като компенсация там се записал в паралелка с изучаване на френски език.

Винаги се е интересувал от античността, затова не изпитал колебание дори за миг и дори станал знаменосец на новото школо. Преди това сменил пет различни софийски училища, защото родителите му често се местели. Бил и в центъра, и в по-крайните жилищни квартали, но това не пречело на познанията му. Затова сега с болка признава, че най-големият проблем в българското образование се крие именно в учебните програми между пети и осми клас. Свивът е толкова силен и сериозен, че не може да бъде

*Alma mater – Лат. Майка-кърмилница - метафорично название на висше учебно заведение. Право да наричат един университет така имат само неговите възпитаници.

наваксан нито в гимназията, нито във висшето образование.

„Факт е, че студентите ни днес са

ДОСТА ПО-СЛАБИ ОТ ПРЕДИ ЧЕТВЪРТ ВЕК.

Причината се корени първо в бройката – сега те са много повече, отколкото преди няколко десетилетия. В момента цели 80 на сто от завършилите средно образование започват да учат висше, докато преди процентът бе едва 20. Втората причина е сригът, който се наблюдава в знанията от пети до осми клас, и проблемът не е в децата. Те все още нито бягат от часовете, нито зарязват ученето заради първото влюбване, просто материалът е много и ги претоварва”, разсъждава професорът.

Съучениците му, сред които днешният шеф на представителството на Еврокомисията в България Огнян Златев, звездата от „Клиника на третия етаж” Александър Косев, който сега се изявява като режисьор и сценарист, както и 5-6 професори и доценти, също вече били започнали занятия в други гимназии. Предпочели обаче Класическата и се преместили. „Получи се много силен випуск, което бе важно както за мен, така и за налагането на училището”, анализира от дистанция на времето професорът. Не крие, че приятелите му – близо 15 души, на които много държи, са точно от онова време. „Често чувам, че

В КАЗАРМАТА СЕ ЗАВЪРЗВАТ НАЙ-ЗДРАВИТЕ ПРИЯТЕЛСТВА.

При мен няма такова нещо – най-важните хора срещнах на чина в гимназията”, категоричен е той.

Закърмен е с хуманитарно възпитание: майка му Мария е професор в Софийския университет по методика на преподаването и един от най-популярните автори на учебници по български език и литература. Баща му Георги бил неин колега, доцент-езиковед по историческа граматика и старобългарски.

Анастас също е обсебен от литературата. Чете от „Синовете на Великата мечка” до Достоевски, но основният му интерес е към античната философия. Слуша с огромно внимание учителите си в Класическата като Богдан Богданов, Георги Бакалов, Димитър Попов, Петър Ангелов, Анна Николова. Всички те са сред най-добрите >>

Новият ректор на СУ Анастас Герджиков е най-младият след Благовест Сендов в историята на Алма Матер.

Винаги се е интересува от античността, затова не изпитал колебание дори за миг и дори станал знаменосец на новото школо

Три години е зам.-министър на царя

МАКАР че професионалният път на професор Анастас Герджиков е свързан вече четвърт век неразривно със Софийския университет, в трудовата му книжка фигурира и постът заместник-министър на образованието. Влиза в кабинета на премиера Симеон Сакскобургготски по покана на тогавашния министър Владимир Атанасов и работи плътно с него от 2001 до 2003 година. Определя решението си да се гмурне в политиката като предизвикателство. Тогава проф. Герджиков успява да наложи много промени, които сега ни се струват съвсем закономерни, но преди години са направили революционни. Едната е свързана с автономията на ВУЗ-овете, днес крайъгълен камък за функционирането им. Преди малко повече от десетилетие обаче независимостта им била направила илюзорна, защото Законът за висшето образование задължава правителството да утвърждава държавни изисквания за близо 200 специалности, като много строго фиксира какво точно да се преподава в тях. Герджиков обаче не е от хората, които смятат, че държавата знае най-добре, затова успява да промени тази част от закона и дава право на университетите сами да определят учебните си планове. Залага и кредитната система за обучение, която навремето изглеждала доста екзотична. Продължава да е твърд привърженик на по-силното участие на бизнеса във висшето образование, за да може всичките му студенти да се реализират на сто процента и веднага.

културата, където скуката успяла да разсее само рок групата „Тангра“ с вокалист легендарния Стенли...

След като взел диплома №1 за завършено средно образование, бъдещият ректор загубил две години от живота си заради казармата. „През цялото време копаехме канали“, кратко и малко сърдито обрисова битието си на войник латинистът.

Отбил военния си дълг, Герджиков започва учението си в Софийския университет. Признава, че дълго се чудил

В двора на Класическата гимназия, която все още се намира в центъра на София. Герджиков е третият отляво.

На археологически разкопки през 1980 година. Герджиков е първият вляво на първия ред.

преподаватели и в университета, но паралелно с това имат часове в гимназията. Директорката Тончева също работи на равна нога с останалите си колеги и води часовете по литература и български за всичките четири паралелки от първия випуск. Класен ръководител му е също дългогодишен преподавател в СУ - Красимир Банев, специалист по класически езици и любим учител за много от възпитаниците на НГДЕК. Освен че ги учи на латински, той често излиза с тях

ДА ПИЙНЕ ПО ЧАШКА

в несъществуващото сега заведение „Феята“ на „Цариградско шосе“, близо

до сградата на училището. „Вдигахме наздравци, но иначе ни бе неудобно да пушим пред него, затова дискретно излизахме навън“, онаглеждава близките връзки между учител и ученик Герджиков. Банев заедно с математика Румян Лазов, любител археолог, ги води и на бригада. Само че в това училище тя не предвижда тъпчене на домати в буркани или плевене на лук, а разкопки на зидове в Балчик. В ресторанта срещу „Феята“ - „Ропотамо“, който също днес е руина, е и втората абитуриентска вечер на първия випуск. Пак да са близо до любимата гимназия. Първата вечер пък е в новопостроения Национален дворец на

И отново станал №1, този път в смисъл на единствен. Бил сам-самичък студент по класическа филология в Хумболтовия университет в Берлин най-стария ВУЗ в немската столица

Герджиков е твърд противник на тезата, че хуманитарните специалности отмират в полза на точните науки, които гарантират бърза реализация и шеметна кариера на инженери, лекари, програмисти.

дали да кандидатства физика или класическа филология и дори сега, учудващо за мнозина, продължава да е

ЗАПЛЕНЕН ОТ ТОЧНИТЕ НАУКИ.

„До 12-и клас се колебаех дали да не следвам физика, защото ме вдъхновяваше възможността в науката да се постигне точно знание и да се решават фундаментални проблеми“. Все пак избрал второто и след една година в

Софийския университет заминал за Германия с родителите си, изпратени на работа там.

И отново станал №1, този път в смисъл на единствен. Бил сам-самичък студент по класическа филология в Хумболтовия университет в Берлин – най-стария ВУЗ в немската столица. Причината била проста – в тогавашната ГДР пет университета имали катедри по класическа филология, но само този в Йена имал право да приема нови студенти. Просто немците

били решили, че не се нуждаят от повече от един випуск класически филолози.

Във ВУЗ-овете извън Йена преподавателите по латински и старогръцки обучавали младежи от други специалности: археолози, историци, културолози. Герджиков обаче получил разрешение да учи в Хумболтовия и станал единственият студент класическа филология. Радвал се на специалното внимание на преподавателите, но въобще

Като студент в Хумболтовия университет през 1988-а.

НЕ СЕ ЧУВСТВАЛ САМОТЕН.

Присъединил се към компанията на останалите студенти от хуманитарните специалности, с които слушали горе-долу еднакви лекции. Давали го за пример, защото по онова време в Германия нямало гимназии като Класическата у нас. Изпълнителният отличник бил сочен като нагледно доказателство за необходимостта от средно училище, където да се набляга на историята, културата, древните езици. Останал в Германия пет години. В първата учел немски заедно с руски студенти, с които постоянно бърбел на езика на Пушкин и пренебрегвал този на Гьоте. После довършил >>

Като млад асистент в библиотеката на катедра Класическа филология през 90-те години.

С първата директорка на Класическата гимназия Гергина Тончева, сегашната - Мариела Палазова, и учителя Кирил Прибойски.

На връчването на наградата „Златен век“ на Гергина Тончева в културното министерство с Огнян Златев.

висшето си обучение, започнато още в България. Категоричен е, че не е изпитал културен шок при преместването си от СУ „Св. Климент Охридски“ в един от най-старите ВУЗ-ове в света – Хумболтовия, просто защото двете учебни заведения по онова време били равностойни. Иска му се днес отново да е така и затова е готов да извърши промени, с които да върне реномето на висшето училище. Затова и още в първите си дни като ректор Герджиков се обяви за намаляване бройката на студентите. Признава, че тази стъпка е вече доста закъсняла и колкото по-бързо се осъществи, толкова по-добре: „По-малкият брой

студенти означава по-високо качество. Кандидат-студентите намаляват поради демографската криза. По-добре да приемаме по-малка част и да има

КОНКУРЕНЦИЯ МЕЖДУ ЖЕЛАЕЩИТЕ ДА УЧАТ В СУ.

Това ще се случи тогава, когато при финансирането държавата започне наред с броя на студентите да отчете много повече качеството на образованието. При нас това не е такава дилема, ние винаги сме държали на качеството, включително и при приемане. Но има много университети, кои-

то заложили на количеството, защото за количество се плаща, а за качество – не. Това е демотивираща политика от страна на държавата и това трябва да се промени незабавно”, отбелязва приоритетите си новият ректор.

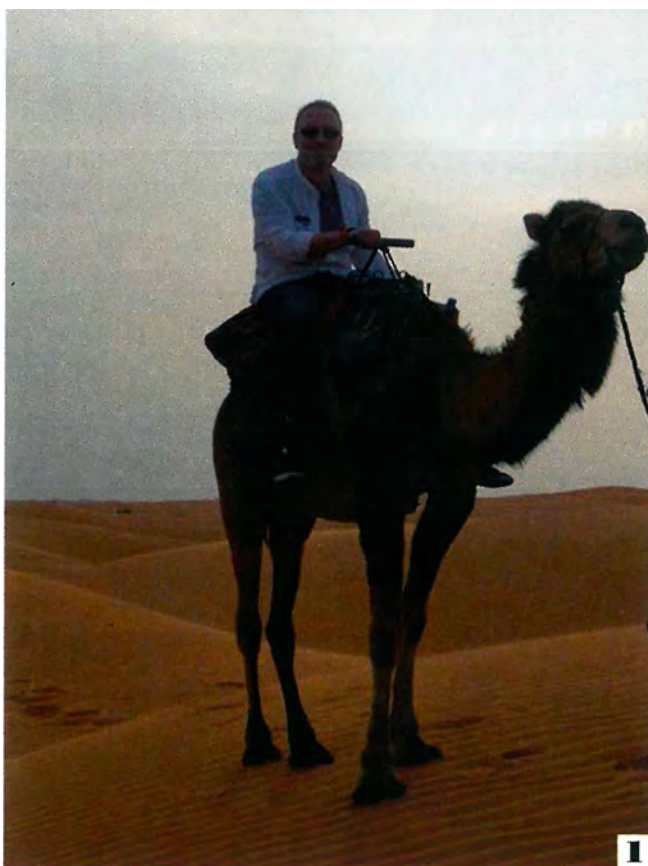
Поставил си е още много амбициозни задачи – привличането на повече студенти, предимно чужденци в специалности и магистърски програми, които се водят на английски, назначаване на финансов мениджър на висшето училище, увеличаване на избираемите дисциплини. Доволен е, че духът в Алма Матер е непроменен през годините – и преподаватели, и администрация поддържат културата на общуване и отстояват широкия си миоглед далеч от бумацината, която ги залива. Затова е твърд противник на тезата, че хуманитарните специалности отмират в полза на точните науки, които гарантират бърза реализация и шеметна кариера на инженери, лекари, програмисти. Дава за пример добрата стара Англия, където най-големите фирми назначили за мениджъри... историци. Аргументът бил, че занаят бързо се учи, но широката

ОБЩА КУЛТУРА НЕ МОЖЕ ДА СЕ ПРИДОБИЕ ЗА ЕДИН ДЕН

или семестър.

Затова насърчил и сина си в решението му да запише философия в Софийския университет. Наследникът му обаче не е учил в Класическата, защото тя вече била преместена на неасфалтираната улица „Баба“ в далечния столичен квартал „Модерно предградие“, където все още канализацията е лукс. Дотогава НГДЕК „Свети Константин-Кирил Философ“ се намирал в сградата на 12-о основно училище в центъра, недалеч от Орлов мост. По-късно отдалечеността обезверява не само ученици, но и учители. Преподавателите от Софийския университет спират да обучават младите класици, както повелява традицията от създаването на гимназията. Сега ректорът е доволен, че отново наблюдава завръщането на колегите си от СУ в школото, което сам е завършил. Причината – Класическата вече използва част от стаите на 13-о училище, което се намира също в центъра.

Синът му категорично не желаел да се образува в чужбина, затова първо завършил бакалавърска степен, а после взел и магистратура у нас. Засега все още не е решил как ще продължи

(1) На камила в Мароко. Запаленият пътешественик още помни всяко кътче от медината на град Фес.
(2) С Бойко Борисов на юбилейния конгрес по случай стогодишнината на читалищата, 2011 г.
(3) С президента Росен Плевнелиев в аулата през 2014 г.

оттук нататък, но бащата професор не се притеснява – убеден е, че с подобно образование може да се реализира навсякъде – от държавната администрация до преподавателско място. Открива приемственост в решението му да избере България, защото и той постъпил патриотично преди близо четвърт век.

Датата 10 ноември го заварил в Германия. „След падането на Берлинската стена всички заприичаха на Запад, само

АЗ ИЗБРАХ ОБРАТНИЯ ПЪТ – ОТ ГЕРМАНИЯ КЪМ БЪЛГАРИЯ,

защото бях завършил висшето си образование”, спомня си ректорът. Започва като асистент през 1991 година, но университетската заплата както тогава, така и сега не стига за нищо. Затова си докарва допълнително като преводач – не само на чужденци, пребиваващи у нас, но и на филми в култовото столично кино „Одеон”. Върши работата с удоволствие, защото освен меломан е и запален киноман. Превежда на един дъх филмите на Вен-

дерс и Фасбиндер, но много харесва и Копола. „Не само известните му филми като „Кръстникът” и „Апокалипсис сега”, но и по-малко познатите като „Разговорът”, обяснява професорът. Прави достъпни за българите не само класически ленти, но и основни книги от античността като „Политика” на Аристотел. Първият ѝ превод на български дължим именно на него. Герджиков е на мнение, че тя трябва да стане настолно четиво на всеки истински демократ, защото в нея са заложени основните правила на демокрацията като върховенството на закона и разделението на властите. Неслучайно един от най-добрите познавачи на древногръцката литература професор Богдан Богданов я определя като „първия значителен паметник на европейската политическа наука”. Когато не превежда класици и не преподава латински на студентите, професорът отдъхва с книга в ръка или на път. Запален екскурзиант, той е

ОБИКОЛИЛ ДОСТА СТРАНИ ОТ ЗЕМНОТО КЪЛБО,

но сърцето му го тегли винаги към

Гърция. Подобно на повечето нашиянци най-често избира Халкидики, където все още властва дивата природа. Насеченият морски бряг крие хиляди живописни гледки, на които може да се наслаждава непрекъснато. Препоръчва, разбира се, и южната част на Гърция със столицата Атина, която е запазила духа на античността. Роденият на 28 февруари 1963 година професор днес изглежда в перфектна форма благодарение на ходенето пеш. На ден изминава по няколко километра из софийските улици, без хората да го разпознаят. Е, има и изключения като таксиметров шофьор, който веднага фиксира ректор №56 на Алма Матер. Признава, че не обича публичността и хорското любопитство, макар че ще трябва да свиква с тях на новия си пост, още повече че вече е записан в историята като най-младия ректор от Благовест Сендов насам. Той е и първият ректор класически филолог от 1956 година досега, като преди него такива са били личности като бившия премиер Богдан Филов и един от инициаторите за създаването на съвременния български правопис Владимир Георгиев [6]

Превежда на един дъх филмите на Вендерс и Фасбиндер, но много харесва и Копола - не само известните му филми като „Кръстникът” и „Апокалипсис сега”, а и по-малко познатите като „Разговорът”